

Tomaszewska, Bożenna

Rola Związku Nauczycielstwa Polskiego i jego wpływ na kształtowanie oświaty w Płocku w latach 1982-1990

Notatki Płockie 50/3-204, 34-42

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ROLA ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO I JEGO WPŁYW NA KSZTAŁTOWANIE OŚWIATY W PŁOCKU W LATACH 1982–1990

Reaktywowanie ZNP po okresie stanu wojennego

Wprowadzenie stanu wojennego 13 grudnia 1981 roku przerwało działalność organizacji, która miała już za sobą okres kryzysu wewnętrznego, rozwinęła statutową działalność i była w przededniu wielkiego sukcesu - uchwalenia Karty Nauczyciela, uwzględniającej najważniejsze postulaty środowiska nauczycielskiego¹. Po wielu dyskusjach i sporach prace te zbliżyły się do finału.

Zaplanowane na 15 grudnia 1981 roku posiedzenie Sejmu PRL, na którym miała być uchwalona Karta Nauczyciela, nie odbyło się. Na mocy dekretu Rady Państwa z 12 grudnia 1981 roku (Dz. U. Nr 29 poz. 154) o stanie wojennym – zawieszona została działalność wszystkich związków zawodowych, a więc również i ZNP².

Okres ten był ciężką próbą dla Związku. Znow wazyły się jego dalsze losy. Kiedy jednak powstały pewne możliwości odbudowy ZNP, okazało się, że z owej próby organizacja wyszła zwycięsko. Ocalał, bowiem cenny kapitał: przywiązanie członków do Związku, do jego nazwy, tradycji, dorobku. Pozostał nienaruszony jego majątek. Istniała liczna grupa aktywu, starszego i młodszego pokolenia, która wzięła na siebie trud odbudowy organizacji jako jednolitego Związku o tradycyjnej strukturze³.

Już w październiku 1982 roku zaczęły się tworzyć pierwsze organizacje związkowe, przyjmując nazwę „Związek Nauczycielstwa Polskiego”. Powstawały w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych, gdyż zgodnie z ustawą organizacje związkowe mogły tworzyć się na szczeblu podstawowym – w zakładach pracy⁴.

W Płocku pierwsze zebranie grupy założycielskiej odbyło się 15 listopada 1982 roku w Domu Nauczyciela przy ul. Kościuszki 24. Wybrano 17-osobowy Komitet Założycielski, którego przewodniczącą została Teresa Orłowska. Spośród członków wyłoniono Komisję do rejestracji Związku. Komitet podjął uchwałę o założeniu Związku Nauczycielstwa Polskiego przy Wydziale Oświaty i Wychowania w Płocku. Następne spotkania poświęcono pracom nad Statutem Związku. Wpis do rejestru nastąpił 7 grudnia 1982 roku. W dniu 13 stycznia 1983 roku odbyły się wybory do Zarządu Oddziału ZNP w Płocku. Prezesem została Zofia Kapturowska⁵.

Na terenie niektórych województw organizacje ZNP nawiązały kontakty i podjęły współdziałanie. Na dzień 24 maja 1983 roku w województwie płockim zarejestrowane były 52 Oddziały ZNP. Równocześnie do Biura Pełnomocnika do spraw Zarządu Majątkiem ZNP w Warszawie zaczęły napływać listy od organizacji i członków

ZNP z postulatami tworzenia ogólnokrajowego Związku Nauczycielstwa Polskiego. Dodatkowym motywem przemawiającym za powołaniem silnej organizacji związkowej stała się groźba rewizji Karty Nauczyciela.

30 maja 1983 roku odbyło się pierwsze posiedzenie Krajowej Grupy Założycielskiej Związku Nauczycielstwa Polskiego. Przyjęto na nim uchwałę o utworzeniu ogólnokrajowego, jednolitego ZNP. Wybrano 11-osobowy Komitet Krajowej Grupy Założycielskiej, upoważniony do prowadzenia czynności związanych z rejestracją ZNP. Funkcję przewodniczącego Komitetu powierzono jednogłośnie Kazimierzowi Piłatowi. Krajowa Grupa Założycielska wstępnie ustaliła harmonogram prac przygotowawczych do zwołania Zjazdu Krajowego, którego termin ustalono na październik 1983 roku.

5 sierpnia tegoż roku, Sąd Wojewódzki dokonał rejestracji Związku Nauczycielstwa Polskiego jako ogólnokrajowej organizacji⁶. Do przewodniczących Wojewódzkich Grup Założycielskich ZNP w całym kraju skierowano 15 września 1983 roku prośbę o wybór delegatów na Krajowy Zjazd, wybór prezesów Zarządów Okręgów ZNP oraz wykaz organizacji ZNP z każdego województwa z podaniem liczby członków.

W Płocku pierwsze spotkanie Wojewódzkiego Komitetu Założycielskiego ZNP odbyło się 8 czerwca 1983 roku. Jan Szumański zapoznał zebranych z problemami omawianymi na posiedzeniu Krajowej Grupy Założycielskiej oraz podjęto dyskusję na temat przygotowania Wojewódzkiej Konferencji Wyborczej, którą zaplanowano na 1 października 1983 roku. W wyniku odbytych wyborów prezesem Okręgu Płockiego została Zofia Kapturowska. W związku z tym funkcję Prezesa Zarządu Oddziału ZNP objęła dotychczasowa wiceprezes Bożenna Tomaszewska⁷.

Podobne Konferencje delegatów przeprowadzone zostały na terenie wszystkich województw. Wybrano zarządy okręgów, komisje rewizyjne oraz po jednym członku Zarządu Głównego i delegata na Krajowy Zjazd.

Zjazd delegatów wyznaczono na 14-15 października 1983 roku. Bezpośrednio po otwarciu Zjazdu zgłoszono wnioski, aby podjąć uchwałę, że jest to XXXIII – kolejny Krajowy Zjazd. Uchwałę podjęto jednogłośnie, manifestując w ten sposób ciągłość historii ZNP oraz wolę kontynuowania jego najlepszych tradycji. Członkowie Zjazdu zatwierdzili dokumenty stanowiące podstawę działania ZNP: Statut oraz program działania na lata 1983-1986. W Zjeździe wzięło udział 305 delegatów reprezentowanych spośród 307-tysięcznej rzeszy członków skupionych w 2.446 organizacjach. Prezesem został Kazimierz Piłat⁸.

XXXIII Krajowy Zjazd Delegatów zakończył proces odbudowy organizacji. Miarą postępów w odbudowie organizacji było powiększenie grona członków ZNP. Najważniejszą powinnością wszystkich ogniw związkowych i nowo wybranych władz stało się reaktywowanie działalności statutowej.

W kadencji 1983-1986 ochrona interesów zawodowych i socjalnych nauczycieli wiązała się z troską o rzetelną realizację Karty Nauczyciela. Wdrażanie ustawy rozpoczęto w okresie zawieszenia działalności ZNP. Pewne przepisy wykonawcze wydano bez udziału Związku. Do niektórych ZNP zgłosił zastrzeżenia, uwagi i propozycje zmian. Efektem tego była nowelizacja części przepisów wydanych przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania.

Najwięcej energii i zastrzeżeń budziła realizacja artykułów 31 i 91 Karty Nauczyciela, a więc tych, które decydują o usytuowaniu materialnym nauczycieli czynnych oraz emerytów i rencistów. Osiągnięciem było uruchomienie mechanizmu porównywania i wyrównywania poziomów płac nauczycieli oraz pracowników inżynieryjno-technicznych w przemyśle uspołecznionym wynikające z art. 31 Karty.

Trudnym problemem była poprawa warunków życia emerytów i rencistów tzw. „starego portfela”. Z chwilą wprowadzenia ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym stracono nadzieje na likwidację „starego portfela”, jakie wiązano z art. 91 Karty Nauczycielskiej. Związek, nie mając możliwości przywrócenia art. 91 Karty domagał się realizacji wynikających z niego uprawnień. Działania Zarządu Głównego ZNP poparte przez cały ruch związkowy miały wpływ na podjęcie decyzji o podwyższeniu najniższych rent i emerytur w 1985 roku. Podwyżka świadczeń emerytalnych przeprowadzona w marcu 1986 roku złagodziła problem „starego portfela”, ale go nie usunęła⁹.

Związek spieszył z pomocą materialną emerytom i rencistom znajdującym się w trudnych warunkach. Zarząd Oddziału oraz Sekcja Emerytów w Płocku organizowały różne formy pomocy, zwłaszcza chorym i niepełnosprawnym. Przydzielano zapomogi stałe i docelowe, zabiegano o zezwolenia na zakup sprzętu gospodarstwa domowego, którego brakowało w sklepach. Szczególną rolę do spełnienia miały ogniska ZNP, które najlepiej znały potrzeby byłych pracowników.

Żle wyglądała sytuacja prawna i materialna pracowników oświaty nie będących nauczycielami. Nie była ona uregulowana jednym aktem prawnym. Związek podtrzymywał stanowisko w sprawie ukształtowania poziomu płac pracowników administracji i obsługi w oświacie na poziomie wynagrodzeń analogicznych grup w gospodarce uspołecznionej. Osiągnięto w tym zakresie częściowe efekty. Co roku dokonywano podwyżki płac tych grup pracowników: wprowadzono premie regulaminowe, nagrody z zakładowego funduszu nagród, odprawy emerytalne w wysokości dwumiesięcznego uposażenia. Emerytowanym pracownikom przyznano prawo do 50% zniżki na przejazdy kolejami¹⁰.

Ważnym problemem było zaspokojenie potrzeb

mieszkaniowych nauczycieli i pracowników oświaty. Działania w tym zakresie były podejmowane w środowiskach lokalnych, przy aktywnym udziale ogniw ZNP. W Płocku przeprowadzono ankietę w celu zbadania sytuacji mieszkaniowej nauczycieli. Po zbadaniu warunków mieszkaniowych wytypowano listę najtrudniejszych przypadków. Wspólnie z Wydziałem Oświaty i Wychowania wystosowano pismo do Prezydenta Miasta o przydział mieszkań oraz do Spółdzielni Mieszkaniowej o skrócenie okresu oczekiwania członków – nauczycieli.

Gospodarowanie funduszem socjalnym było na ogół prawidłowe. Środkami finansowymi dysponowali – na wszystkich szczeblach zarządzania oświatą – kierownicy jednostek organizacyjnych w porozumieniu z właściwymi ogniwami związkowymi i pod ich kontrolą. Przyjęto jednolite zasady korzystania ze środków funduszu, przez wszystkie grupy pracownicze. Fundusz scentralizowany w Ministerstwie Oświaty i Wychowania wydatkowany był głównie na organizowanie wypoczynku i rekreacji nauczycieli, pracowników oświaty oraz emerytów i rencistów¹¹.

W Płocku Zarząd Oddziału ZNP wspólnie z przedstawicielami Wydziału Oświaty i Wychowania uzgadniał, co roku projekt gospodarowania funduszem socjalnym. Planowano wypoczynek dla pracowników i ich rodzin, ustalano tabelę opłat za wczasy i kolonie oraz zasady przyznawania skierowań.

W ośrodku wczasowym w Wisielce koło Międzyzdrojów, będącym własnością nauczycieli Miasta Płocka, co roku organizowano cztery turnusy dla pracowników płockiej oświaty i ich rodzin oraz jeden turnus dla emerytów. Do dyspozycji były także domki campingowe w Grabinie koło Płocka. Dużą popularnością cieszyły się tzw. wczasy turystyczne, za które refundowano część odpłatności. W dniu 1 czerwca 1984 roku Zarząd Oddziału ZNP podpisał umowę o bezdewizowej wymianie wczasów i kolonii dla dzieci ze związkiem zawodowym jednego z zakładów przemysłowych w Gerze (dawne NRD). W ramach wymiany nasze dzieci wypoczywały również w Czechosłowacji i Jugosławii.

Od 1985 roku Wydział Oświaty i Wychowania część funduszu socjalnego przekazał do placówek oświatowych. Od tej pory jego wykorzystanie w dużej mierze zależało od inwencji prezesów ognisk.

Zarząd Główny ZNP zakończył prace nad raportem o stanie zdrowia nauczycieli. Miał on stanowić podstawę do opracowania kompleksowego programu ochrony zdrowia pracowników oświaty i wychowania, a także do ustalenia wykazu chorób zawodowych nauczycieli¹².

W trosce o zdrowie nauczycieli Zarząd Okręgu Płockiego spowodował, iż raz w tygodniu w godzinach popołudniowych w Płocku i Kutnie, laryngolog i neurolog przyjmował tylko tę grupę zawodową.

Podjęto działania w celu odbudowy i tworzenia struktur społecznej inspekcji pracy. Organizowane były szkolenia inspektorów, którzy rozpoczęli przeprowadzanie przeglądów warunków pracy. Do 30 czerwca 1984 roku z inicjatywy Zarządu Oddziału ZNP w Płocku przeprowadzone zostały we wszystkich placówkach oświatowych i wychowawczych wybory społecznego inspektora pracy. Nie musiał to być członek związku, ale każdy przed-

stawiciel Rady Pedagogicznej, posiadający odpowiednie kompetencje.

Zarząd Główny i ogniw terenowe dużo uwagi poświęciły obronie praworządności, poradnictwa i ochronie prawnej. Upowszechnianiu i pogłębianiu znajomości przepisów prawa pomagały publikowane artykuły i porady w „Głosie Nauczycielskim” oraz w „Kalendarzu Nauczycielskim”¹³. Od 1984 roku przy Zarządzie Okręgu w Płocku raz w tygodniu pełni dyżur radca prawny, służąc pomocą pracownikom oświaty.

Zasady współdziałania władz oświatowych i Związku w sprawach zawodowych i pracowniczych określiło porozumienie podpisane 25 czerwca 1984 roku przez Prezesa Zarządu Głównego ZNP i Ministra Oświaty i Wychowania. Porozumienie potwierdziło i szczegółowo precyzowało uprawnienia ogniw związkowych, nakładając na administrację szkolną obowiązek zasięgnięcia opinii lub uzyskiwania zgody Związku przy podejmowaniu decyzji m.in. w sprawach pracowniczych¹⁴.

W Płocku porozumienie między Wydziałem Oświaty i Wychowania a Zarządem Oddziału ZNP zostało zawarte 12 kwietnia 1985 roku. Jego treść omawiano na zebraniach ognisk i podpisywano podobne porozumienia na szczeblu: ognisko – dyrekcja zakładu.

Celem współdziałania administracji szkolnej ze związkiem zawodowym było doskonalenie kierunków polityki oświatowej na terenie Miasta Płocka w zakresie zaspakajania potrzeb kadrowych, potrzeb lokalowych placówek, polepszenie warunków życia i pracy nauczycieli, poprawa warunków mieszkaniowych, rozwijanie działalności szkół na rzecz poprawy jakości pracy dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej, podnoszenie poziomu kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, pomoc nauczycielom rozpoczynającym pracę w zawodzie, troska o warunki życia nauczycieli – emerytów, sprawiedliwe nagradzanie i wyróżnianie najlepszych pracowników oświaty.

Nauczyciele rozpoczynający pracę składają ślubowanie.

Przedstawiciele ZNP i Wydziału Oświaty uczestniczyli w przydziale wczasów, zapomóg, kolonii, w ocenie pracy nauczycieli, opracowywali materiały dla Komisji Oświaty i Kultury Miejskiej Rady Narodowej. Wspólnie przeprowadzono sondaż potrzeb rodzin nauczycielskich, wnioski zostały przedstawione Komisji Oświaty i Kultury

MRN. Opracowano także materiał o sytuacji socjalnej nauczycieli – emerytów. Współdziałania i współpracy wymagała organizacja obchodów Dnia Komisji Edukacji Narodowej. Wspólnie rozdysponowywany był fundusz socjalny na wczasy dla pracowników oświaty oraz na zimowiska, kolonie letnie i obozy ich dzieci. Część funduszu socjalnego przeznaczono także na obchody Dnia KEN, Dnia Kobiet, paczki noworoczne dla dzieci, wycieczki i zapomogi.

Czasopisma związkowe służyły pomocą w kształceniu i doskonaleniu nauczycieli. Rolę poradników metodycznych spełniały wydawane czasopisma: „Język Polski” oraz „Nauczanie Początkowe”. Reaktywując swą działalność pedagogiczną, Związek nawiązał do sprawdzonych w przeszłości form i metod pracy. Wznowiono rejonowe konferencje pedagogiczne, łączące elementy szkolenia pedagogicznego i związkowego¹⁵.

Reaktywowano pracę z młodymi nauczycielami. Zarząd Oddziału ZNP w Płocku zobowiązał prezesów ognisk, by każdy nauczyciel rozpoczynający pracę miał przydzielonego opiekuna. Co roku jesienią odbywały się spotkania z młodymi nauczycielami z udziałem władz oświatowych i związkowych¹⁶.

Związkowa działalność kulturalno-oświatowa i turystyczno-sportowa odgrywała ważną rolę w podnoszeniu poziomu wiedzy i kwalifikacji nauczycieli. Warto zatem podkreślić, iż zawieszenie działalności ZNP spowodowało zahamowanie działalności klubów nauczycielskich, zespołów artystycznych i grup twórczych. Do osiągnięć zaliczyć należy reaktywowanie wielu form działalności służącej rozszerzeniu i pogłębieniu wiedzy i zainteresowań nauczycieli, a także wypoczynkowi i rekreacji. W rozwijaniu turystyki krajowej i zagranicznej poważną rolę odgrywało Biuro Podróży i Turystyki ZNP „Logostur” działające jako agenda ZG ZNP. Co roku z usługi biura korzystało kilkanaście tysięcy nauczycieli, w większości członków ZNP¹⁷.

W Płocku organizowane były konkursy recytatorskie, poetyckie oraz imprezy sportowe, jak: rozgrywki piłki siatkowej, turnieje rekreacyjne, brydżowe i szachowe. Dużą rolę odgrywał Klub Nauczyciela, który organizował spotkania z aktorami, wyjazdy do teatru i bale karnewałowe.

Wojewódzki Turniej Sportowo-Rekreacyjny Nauczycieli zorganizowany przez Zarząd Oddziału ZNP w Płocku.

Uczestnictwo w działalności Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, stwarzało Związkowi możliwości prezentowania opinii i stanowisk, oddziaływania na politykę społeczną, kształtowania przychylnego klimatu dla spraw oświatowych i nauczycielskich. Działalność ta nie naruszała samodzielności i samorządności naszego Związku, który zachował wyłączność wypowiedzenia się w kwestiach dotyczących bezpośrednio oświaty i zatrudnianych w niej pracowników.

Związek reaktywował swą działalność na forum międzynarodowym. Odbudowane zostały kontakty z Międzynarodową Federacją Nauczycieli Związków Zawodowych (FISE), której nasz Związek był współzałożycielem¹⁸. Władze oświatowe i związkowe Płocka nawiązały współpracę z nauczycielami z miasta Schwedt w NRD, która polegała na wymianie doświadczeń¹⁹.

W 1985 roku minęła 80. rocznica powstania ZNP. Obchodziliśmy ją uroczystie na wszystkich szczeblach organizacyjnych. Odbływały się jubileuszowe imprezy: posiedzenia, spotkania pokoleń, wieczory wspomnień, sesje popularno-naukowe. W dniu 1 października odbyła się sesja w Łowiczu i Pilaszkwie – miejscu pierwszego Zjazdu nauczycieli w 1905 roku. Punktem kulminacyjnym obchodów było uroczyste posiedzenie Zarządu Głównego ZNP w dniu 21 października.

Opublikowano wiele artykułów, rozpraw, wspomnień. Ukazała się monografia poświęcona dziejom ZNP. Otwarto nowe Izby Pamięci, wzbogacono zbiory w istniejących już izbach i muzeach. Zorganizowano wiele wystaw poświęconych historii i dorobkowi ZNP.

W trakcie obchodów oddano hołd ludziom, którzy tworzyli historię Związku i jego dorobek, zasłużonym działaczom, zarówno zmarłym jak i żyjącym. Uhonorowano Złotą Odznaką ZNP za Tajne Nauczanie tych członków ZNP, którzy w najtrudniejszym dla naszej historii okresie okupacji hitlerowskiej wypełniali swe nauczycielskie obowiązki, dając dowody najwyższego poświęcenia i patriotyzmu²⁰. W województwie płockim Honorową Odznakę za tajne nauczanie otrzymały 23 osoby.

W Teatrze Płockim odbyła się akademie dla pracowników oświaty i wychowania z udziałem władz politycznych, oświatowych i związkowych. Prezes Oddziału Miejskiego ZNP przedstawiła historię rozwoju ZNP na terenie ziemi płockiej²¹.

Komisja Historyczna, której zadaniem jest ocalić od zapomnienia istotne fakty dotyczące działalności ZNP wydała księgę pamiątkową, w której umieszczono życiorysy działaczy ZNP z naszego terenu. Podjęto uchwałę o powstaniu muzeum szkolnictwa i izby tradycji. Zaczęto kompletować artykuły na temat rozwoju szkolnictwa na naszym terenie. Ukoronowaniem obchodów 80-lecia ZNP była wycieczka do Pilaszkowa koło Łowicza, gdzie powstał Związek Nauczycielstwa Polskiego. Obecnie w budynku szkolnym w Pilaszkwie mieści się Muzeum Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Związek Nauczycielstwa Polskiego w latach 1986-1990

XXXIV Krajowy Zjazd Delegatów ZNP, który odbył się w październiku 1986 roku zamknął okres odrodzenia się

Związku i reaktywowania działalności. W kadencję 1986-1990 Związek wkroczył jako prawie 560-tysięczna organizacja zawodowa nauczycieli i pracowników oświaty, która odbudowała i umocniła swą strukturę i podjęła realizację statutowych zadań na wszystkich płaszczynach i szczeblach działania.

Realizacja programu Związku odbywała się w trudnej sytuacji społeczno-gospodarczej i politycznej kraju. Kryzys ekonomiczny spowodował szereg negatywnych zjawisk w sferze oświaty, przede wszystkim w zakresie funkcjonowania szkolnictwa i sytuacji materialnej pracowników. Zmiany w układzie sił politycznych i w sposobie sprawowania władzy, pluralizm polityczny i związkowy, wreszcie zmiany organizacyjne i kadrowe w resorcie oświaty spowodowały wielorakie konsekwencje. Rzutowały one na miejsce i rolę Związku w środowisku oświatowym i pozaświatowym, na życie wewnątrzwiązkowe, a także na świadomość i oczekiwania członków.

Zarząd Główny ZNP konsekwentnie stał na stanowisku, że zakładany 5% udział oświaty w dochodzie narodowym nie zaspokoi potrzeb i wzrastających zadań w dziedzinie edukacji narodowej. Domagał się nakładów na oświatę i wychowanie w granicach 7%. Związek Nauczycielstwa Polskiego czynnie uczestniczył w pracach „Okrągłego Stołu”. Przedstawiciele ZNP przedstawili pakiet postulatów nauczycieli, domagając się podjęcia prac nad zmianą aktów prawnych dotyczących edukacji, a także nowelizacji niekorzystnej dla oświaty ustawy o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego.

ZNP swoje stanowisko w sprawie kształcenia, dokształcania i doskonalenia nauczycieli przedstawił w dokumencie pt. „Problemy kształcenia, dokształcania i doskonalenia nauczycieli – stan aktualny i kierunki zmian”. Część wniosków zgłoszonych przez nauczycieli oraz ogniwa ZNP dotyczących tego systemu zrealizowano m.in. przez:

- wprowadzenie w liceach ogólnokształcących klas i praktyk o profilu pedagogicznym,
- utworzenie w niektórych WSP kształcenia w dwóch przedmiotach nauczania,
- rozwijanie kształcenia pedagogicznego w szkołach wyższych, zwłaszcza technicznych, ekonomicznych i rolniczych²².

W Płocku klasy pedagogiczne istniały w III LO im. Marii Dąbrowskiej.

Nadal w sferze zainteresowań ognia ZNP znajdowały się problemy zawodowej i środowiskowej adaptacji młodych nauczycieli. Tradycją stały się coroczne spotkania z młodymi nauczycielami. Z uwagi na duże zapotrzebowanie początkujących nauczycieli na informacje, zwłaszcza prawne, Zarząd Główny ZNP wydał w 1988 roku „Vademecum młodego nauczyciela”.

Związek krytycznie ocenił system kierowania i zarządzania oświatą oraz podporządkowanie szkolnictwa administracji państwowej. W myśl postulatów ZNP nastąpiło podporządkowanie administracji oświatowej Ministerwi Edukacji Narodowej.

W omawianym okresie nastąpiły istotne zmiany m.in. w polityce płacowej państwa oraz prawnych regulacjach statusu pracowników oświaty. Trudna sytuacja społecz-

no-ekonomiczna kraju uniemożliwiła właściwą realizację wniosków i postulatów pracowniczych. Kierownictwo Związku w celu wyegzekwowania dodatkowych środków na waloryzację wynagrodzeń zmuszone było do podejmowania wielorakich działań, w tym też określonych form nacisku społecznego, łącznie z zapowiedziami i przygotowaniem do akcji protestacyjnych.

Na mocy ustawy z 30 maja 1989 roku Rada Ministrów przekazała sprawy regulacji płac nauczycieli ministrowi edukacji, natomiast nie nauczycieli – ministrowi pracy i polityki socjalnej. Niewątpliwym osiągnięciem wspólnych działań Związku i resortu było przyznanie przez Radę Ministrów dodatkowych środków na waloryzację wynagrodzeń nauczycieli oraz pracowników szkół nie będących nauczycielami. Ustawa z 31 stycznia 1989 roku o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w sferze budżetowej ustaliła m.in., że średnie wynagrodzenie sfery budżetowej będzie porównywane ze średnimi wynagrodzeniami w sferze produkcji materialnej, a relacje między poziomami płac będą określone według wskaźnika normatywnego, ustalonego corocznie przez Radę Ministrów.

Realizacja waloryzacji wynagrodzeń przebiegała w ścisłym związku z doskonaleniem systemu płac nauczycieli w ramach przepisów Karty Nauczyciela oraz kontynuowaniem prac nad układem zbiorowym pracy dla pracowników nie będących nauczycielami.

W styczniu 1989 roku Ministerstwo Edukacji Narodowej przedłożyło Związkowi projekt uchwały Rady Ministrów, wprowadzającej waloryzację wynagrodzeń nauczycieli wraz ze zróżnicowanymi stawkami wynagrodzeń zasadniczych (tzw. „widelki”). Z dniem 1 stycznia 1990 roku odstąpiono jednak od widelkowego określenia stawek wynagrodzeń zasadniczych. Przyjęto wskaźnikową strukturę tabeli płac zasadniczych oraz zmniejszono liczbę poziomów wykształcenia o 2 grupy.

Do kompetencji wszystkich ogniw Związku należały zadania dotyczące prawidłowej realizacji uprawnień pracowniczych. Obejmowały one w szczególności kontrolę stosowania przepisów, podejmowanie interwencji w przypadkach ich naruszenia oraz udział w pracach nad przygotowaniem projektów aktów prawnych, ich zmian lub interpretacji. Zarząd Główny, domagając się zmian lub uzupełnień aktów wykonawczych do Karty Nauczyciela, stanowczo przeciwstawił się wszelkim próbom zmian w Karcie, mogących ograniczyć nabyte przez nauczycieli uprawnienia.

Ważną dziedziną statutowej działalności ZNP było sprawowanie społecznego nadzoru nad warunkami pracy nauczycieli oraz innych pracowników zatrudnionych w placówkach oświatowo-wychowawczych. Realizacja tego zadania odbywała się za pośrednictwem społecznej inspekcji pracy, ściśle powiązanej z funkcjonowaniem związków zawodowych w zakładzie pracy. Problematyka warunków pracy i społecznej inspekcji pracy weszła do planów pracy zarządów oddziałów i okręgów ZNP jako koordynatorów tych działań.

Zarząd Główny ZNP opracował w 1987 roku dodatkowe wytyczne w sprawie wyborów społecznych inspektorów pracy oraz wspólnie z b. Ministrem Oświaty i Wy-

chowania – wytyczne określające szczegółowe zasady przeprowadzania przeglądów warunków pracy²³.

W Płocku w listopadzie 1986 roku odbyło się dwudniowe szkolenie społecznych inspektorów pracy zorganizowane przez Zarząd Oddziału ZNP z udziałem przedstawicieli Kuratorium Oświaty i Wychowania, Państwowej Inspekcji Pracy oraz Rejonowej Komendy Straży. Celem szkolenia było zapoznanie społecznych inspektorów pracy z obowiązującymi przepisami i zasadami BHP w celu prawidłowego wypełniania zadań określonych w ustawie z dnia 23 czerwca 1983 roku o Społecznej Inspekcji Pracy (Dz. U. nr 35 poz. 163).

Tematyka szkolenia dotyczyła: zagadnień organizacyjno-prawnych ochrony pracy, zagadnienia technicznego bezpieczeństwa pracy i nauki, postępowania po wypadkowym, świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, ochrony przeciwpożarowej, nadzoru nad warunkami pracy. Wymienione tematy zostały dokładnie omówione teoretycznie, a następnie skonfrontowane z praktyką. W dwóch szkołach dokonano oględzin pomieszczeń pod kątem ochrony przeciwpożarowej, ochrony pracy, wyposażenia w niezbędny sprzęt przeciwpożarowy, warunków pracy personelu i pracowników szkoły, zabezpieczenia urządzeń mechanicznych. W szkoleniu uczestniczyło 37 inspektorów z różnych placówek oświatowo - wychowawczych Płocka. Dokonano wyboru oddziałowego społecznego inspektora pracy²⁴.

XXXIV Krajowy Zjazd Delegatów ZNP w swoich uchwałach zobowiązał Zarząd Główny ZNP do konsekwentnego szukania możliwości kompleksowego rozwiązania problemów mieszkaniowych nauczycieli, emerytów i rencistów. Zarząd Główny zainicjował organizowanie nauczycielskich spółdzielni mieszkaniowych oraz budownictwo domków jednorodzinnych²⁵. W Płocku w 1986 roku przy Zarządzie Okręgu ZNP powstała Płocka Nauczycielska Spółdzielnia Budowy Domków Jednorodzinnych. Miała ona na celu pomoc w uzyskaniu działek budowlanych, kredytu bankowego, materiałów budowlanych i sprzętu ciężkiego. Nie rozwiązała jednak problemów mieszkaniowych nauczycieli, szczególnie młodych, ze względu na wysoki koszt takiej inwestycji. Wydział Oświaty i Wychowania oraz Zarząd Oddziału ZNP wnioskował do Rady Miasta o przydział przynajmniej 2 - 3 mieszkań rocznie dla nauczycieli specjalistów o kierunkach deficytowych (język polski, wychowanie fizyczne, wychowanie muzyczne, przedmioty zawodowe). Wystąpiono do władz miasta z postulatem, aby pozyskiwać mieszkania po nauczycielach dla nauczycieli. Dużą rolę w pozyskiwaniu mieszkań odegrał zawodowy fundusz mieszkaniowy. Środki te były przeznaczane na zakup mieszkań spółdzielczych, pomoc nauczycielskim spółdzielniom mieszkaniowym, wspieranie budownictwa indywidualnego.

Świadczenie usług socjalnych dla pracowników, członków ich rodzin oraz emerytów i rencistów jest ustawowym obowiązkiem zakładu pracy. Wiąże się to z zagadnieniem gospodarowania środkami zakładowych funduszy - mieszkaniowego i socjalnego. W oświacie do 1990 roku fundusze te były częściowo centralizowane na

szczeblu Ministerstwa Edukacji Narodowej i poszczególnych kuratoriów. Funduszami tymi administrowali na wszystkich szczeblach zarządzania oświatą kierownicy jednostek organizacyjnych w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi. Podstawą do prowadzenia działalności socjalnej były regulaminy i roczne plany zatwierdzone przez ogniwa związkowe²⁶. W Płocku z części scentralizowanego funduszu socjalnego przeprowadzono rozbudowę ośrodka wczasowego w Wisielce koło Międzyzdrój oraz wymieniono sprzęt w 5 domkach letniskowych w Grabinie koło Płocka²⁷.

Płoccy nauczyciele (30 osób) co roku korzystali z wymiany wczasów z Kombinatem Przemysłowo-Montażowym z Gery. Wypoczywali w ośrodku wczasowym w miejscowości Cursdorf (Turyngia), a dzieci nauczycielskie w ramach wymiany wyjeżdżały na kolonie letnie do miejscowości Berga. Wymiana odbywała się pod patronatem Zarządu Oddziału ZNP i cieszyła się dużą popularnością²⁸.

U stóp wodospadu w Cursdorf

Dużą pomocą dla nauczycieli leczących się był fundusz zdrowotny, który wynosił 0,3% funduszu płac. Związek apelował do ogniw związkowych o rytmiczne wykorzystywanie środków oraz przyznawanie zapomóg nie według kryteriów formalnych, lecz faktycznych potrzeb.

Jednym z najważniejszych działań ZNP, głównie ogniw podstawowych jest troska o emerytów i rencistów. Zarządy ogniw i oddziałów ZNP na bieżąco zajmowały się problemami swych najstarszych członków, dbały o ich warunki życia, opiekę zdrowotną, wypoczynek, honorowanie ich zasług. Związek starał się nieść pomoc materialną tym, którzy jej potrzebowali, a także stwarzał możliwość uczestnictwa w życiu kulturalnym i działalności organizacyjnej.

Na uznanie i szacunek zasługiwał aktywny udział kolegów emerytów i rencistów w działalności ogniw ZNP, klubów nauczycielskich, agend ZNP. Pełnili oni społecz-

nie wiele funkcji, pomagali w organizacji pracy i realizacji zadań, służyli swym doświadczeniem i pomocą młodszym działaczom związkowym²⁹.

W latach 1986-1990 w Płocku organizowane były „Spotkania pokoleń”, na których starsi wiekiem nauczyciele mogli podzielić się swym doświadczeniem z młodymi pracownikami oświaty³⁰. Działalność kulturalną koordynowała Komisja Społeczno-Kulturalna ZG ZNP we współpracy z Centralnym Klubem Młodych Nauczycieli. Działalność ta do końca 1989 roku była finansowana ze scentralizowanego funduszu socjalnego³¹.

Zarząd Oddziału Płockiego ZNP był co roku organizatorem Wojewódzkiego Turnieju sportowo-rekreacyjnego, odbywały się mecze piłki ręcznej, koszykówki, rozgrywki brydżowe i szachowe, zawody pływackie. Organizowane były atrakcyjne wycieczki krajowe i zagraniczne do Wrocławia, Gdańska, Słowacji, rejsy po Dnieprze oraz wyjazdy do teatrów w Łodzi i Warszawie³².

W Płocku w latach 1984-1989 remontowany był Dom Nauczyciela przy ul. Kościuszki 24, który był siedzibą Związku, Klubu Nauczyciela i Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej.

Mimo braku lokalu była prowadzona działalność klubowa we współpracy z Zarządem Oddziału. Zajęcia odbywały się w szkołach lub wynajętych salach. Powstał chór nauczycielski, prowadzono kursy języka angielskiego i niemieckiego, zajęcia aerobiku; tradycją stały się bale karnawałowe i spotkania noworoczne dla dzieci pracowników oświaty.

5 września 1989 roku przeprowadziliśmy się do wyremontowanego Domu Nauczyciela. Budynek, w którym urodził się Władysław Broniewski został odtworzony zgodnie z jego przedwojennym kształtem. Stał się siedzibą Oddziału Miejskiego i Zarządu Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego. Część pomieszczeń przeznaczono na Izbę Tradycji Nauczycielskiej ZNP, salę konferencyjną, rozpoczęto gromadzenie materiałów do utworzenia stałej ekspozycji związanej z płockimi losami Władysława Broniewskiego.

Dom Nauczyciela, ul. Kościuszki 24

Dzień Komisji Narodowej w 1989 roku płoccy pedagodzy obchodzili w nowym Domu Nauczyciela. W uro-

czystościach uczestniczył Kazimierz Piłat - prezes ZG ZNP. Pracowników oświaty uhonorowano odznaczeniami państwowymi i Złotymi Odznakami ZNP³³.

Program rozwoju oświaty w Płocku w latach 80.

Baza materialna płockiej oświaty była przedmiotem obrad na Sesji Miejskiej Rady Narodowej w dniu 30 września 1982 roku. Miejska Rada Narodowa stwierdziła, że występują poważne potrzeby w zakresie budownictwa szkolnego. Przed 1980 rokiem nastąpiło znaczne zahamowanie budownictwa oświatowego głównie w zakresie szkół podstawowych i przedszkoli. Spowodowało to przeciążenie szkół ilością oddziałów, wydłużyło pracę szkoły, utrudniło realizację procesu nauczania i wychowania. W związku z powyższym podjęta została uchwała w sprawie rozwoju oświaty w zakresie bazy materialnej do roku 1985.

Pomimo oddania do użytku przedszkoli nr 13, 27, 31, 33 nie zostały zrealizowane postanowienia uchwały w części dotyczącej zabezpieczenia miejsc w przedszkolach dla dzieci (w wieku 3 - 6 lat) matek pracujących. Zrealizowane inwestycje w latach 1982-1986 w zakresie szkolnictwa podstawowego nie wpłynęły w sposób zasadniczy na poprawę warunków nauki. Nadal w wielu szkołach podstawowych trwała nauka na dłużej niż dwie zmiany.

Nie została zrealizowana Uchwała Miejskiej Rady Narodowej w części dotyczącej równoległej realizacji zadań inwestycji oświatowych i budownictwa mieszkaniowego. Przykładem tego były osiedla: Dworcowa, Międzytorze, Podolszyce Północ.

Niezależnie od budowy nowych obiektów oświatowych remontowano i modernizowano stare budynki szkolne. Powstała jednak duża rozbieżność pomiędzy potrzebami w tym zakresie, a finansowymi możliwościami ich realizacji.

Władze oświatowe podjęły kroki w celu zapewnienia wszystkim absolwentom szkół podstawowych Płocka miejsc w klasach pierwszych w szkołach ponadpodstawowych. W roku szkolnym 1984/1985 w 17 szkołach podstawowych ukończyło naukę 1541 absolwentów. Około 20% przyjęły licea ogólnokształcące, natomiast ponad 50% kontynuowało naukę w 3-letnich zasadniczych szkołach zawodowych i 4-letnich liceach zawodowych, zaś około 30% absolwentów podjęło naukę w 5-letnich technikumach zawodowych.

Spośród absolwentów 20% kontynuowało naukę w szkołach zawodowych (poza województwem płockim), zdobywając zawody w deficytowych kierunkach. W związku z ich przewidywanym wzrostem zaczęto myśleć o tworzeniu nowych oddziałów w szkolnictwie ponadpodstawowym i zapewnieniu miejsc nauki szczególnie dla dziewcząt.

W celu stworzenia lepszych warunków do rekreacji dla młodzieży szkolnej oraz w trosce o zdrowie i sprawność fizyczną dzieci i młodzieży, Wydział Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Kuratorium Oświaty i Wychowania i WKKFTiS, opracował program budowy obiektów sportowych na osiedlu Podolszyce. Ponadto zobo-

wiązano projektantów, aby przy budowie nowych szkół uwzględnili pełnowymiarowe sale gimnastyczne i zabezpieczyli tereny na boiska szkolne. Realizując te zadania, zabezpieczono odpowiedni teren przy Szkołach Nr 2 i 10 na rekreację i sport dla dzieci i młodzieży z osiedla Międzytorze i Łukasiewiczza.

Należy stwierdzić, że realizacja postanowień Uchwały nr XXVIII/ 100/82 Miejskiej Rady Narodowej pozwoliła na złagodzenie narastających trudności wynikających z ciągłego wzrostu liczby dzieci oraz oddziałów, szczególnie na nowych osiedlach mieszkaniowych. W dalszym ciągu jednak głównie na nowo budowanych osiedlach istniały poważne opóźnienia w budowie obiektów oświatowych, co powodowało bardzo duże przeciążenie istniejących szkół³⁴.

We wrześniu 1987 roku Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miejskiego w Płocku wydał dokument „Stan i kierunki oświaty w mieście Płocku w latach 1987-1990”. Zawarto w nim: prognozy demograficzne dla Płocka do 1990 roku, wskazano na potrzebę doskonalenia pracy wychowawczej w placówkach oświatowo-wychowawczych, rozwój bazy lokalowej płockiej oświaty, zaspokajanie potrzeb kadrowych szkół i przedszkoli, problemy szkolnictwa zawodowego i specjalnego, oświatę dorosłych, doskonalenie nadzoru pedagogicznego oraz współdziałanie administracji szkolnej z organizacjami politycznymi, społecznymi i z ogniwami ZNP.

Na podstawie prowadzonych spisów ludności można było określić spodziewane zmiany demograficzne w najbliższych latach. W Płocku występował dość duży wzrost liczby ogólnej mieszkańców i coroczny wzrost liczby dzieci i młodzieży w poszczególnych rocznikach.

Z tych danych wynikały wnioski:

1. do 1990 roku wzrosnie liczba dzieci w wieku przedszkolnym, co spowoduje konieczność terminowego oddawania do użytku nowych przedszkoli;
2. liczba dzieci w szkołach podstawowych w dalszym ciągu wykazuje tendencję wzrostową;
3. pilną sprawą stały się inwestycje na nowych osiedlach mieszkaniowych i rozbudowa niektórych szkół;

Doskonaląc pracę dydaktyczno-wychowawczą i opiekuńczą w przedszkolach i szkołach, działano w oparciu o roczny plan dla danej placówki oraz o plan perspektywiczny dla lat dziewięćdziesiątych. Każda szkoła miała kontynuować i wzbogacać tradycje szkoły, kształtować patriotyczne, obywatelskie i moralne postawy młodzieży. Ważnym zagadnieniem było doskonalenie samorządności uczniowskiej.

W większym zakresie planowano korzystać z uwag i wniosków zespołów samokształceniowych nauczycieli oraz dążyć do unowocześnienia procesu dydaktycznego poprzez komputeryzację i nowoczesne wyposażenie klasopracowni. Wiadomo, że wyniki dydaktyczne i wychowawcze osiągnięte w placówkach oświatowych uzależnione są w dużym stopniu od warunków lokalowych oraz poziomu wyposażenia w sprzęt i pomoce naukowe.

Baza lokalowa płockiej oświaty w latach 1987-1990 była zróżnicowana. Niektóre placówki funkcjonowały

w budynkach będących w dobrym stanie technicznym. Były to:

- Państwowe Przedszkola nr: 5, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 26, 27, 28, 30, 31, 35;
- Szkoły Podstawowe: 2, 5, 10, 12, 21;
- Szkoły Ponadpodstawowe: Zespoły Szkół Zawodowych 1, 2, 3, LO im. Wł. Jagiełły, III Liceum Ogólnokształcące.

Większość placówek zajmowała jednak budynki wymagające remontów kapitalnych. Były to:

- Szkoły Podstawowe: 1, 4, 6, 8, 9, 13, 14, 15, 17, 20;
- Szkoły Ponadpodstawowe: LO im. St. Małachowskiego, Zasadnicza Szkoła Zawodowa przy ul. Królewieckiej, Technikum Samochodowe, Państwowy Ośrodek Szkolno-Wychowawczy przy ul. Nowotki (Stary Rynek);
- Internaty: LO im. St. Małachowskiego (ul. Kościuszki 20), Studium Nauczycielskiego i Technikum Samochodowego.

Oddzielny temat stanowiło budownictwo oświatowe w nowych osiedli mieszkaniowych.

Działania władz oświatowych i administracyjnych miasta w dziedzinie oświaty w latach 1987-1990 nadal zmierzały do:

- sukcesywnej likwidacji wielozmianowości nauczania w szkołach podstawowych;
- zabezpieczenia miejsc w przedszkolach dla dzieci w wieku 3-6 lat matek pracujących;
- zapewnienia miejsc w szkołach ponadpodstawowych dla wszystkich absolwentów szkół podstawowych.

W celu zrealizowania tych założeń podejmowane były działania na rzecz inwestycji, rozbudowy istniejących obiektów szkolnych, a także modernizacji i remontów kapitalnych. Zaplanowano oddać do użytku 5 przedszkoli łącznie na 530 miejsc przy ul. Miodowej, ul. Gierzyńskiego, na osiedlu Dworcowa i dwa na osiedlu Podolszyce Północ. Zostały oddane do użytku następujące obiekty szkolne, co spowodowało przyrost 83 pomieszczeń do nauki:

- segment lekcyjny przy Szkole Podstawowej nr 10,
- segment lekcyjny przy Szkole Podstawowej nr 18,
- szkoła podstawowa na osiedlu Dworcowa,
- szkoła podstawowa na osiedlu Podolszyce Północ.

W drugim półroczu 1988 roku rozpoczęto budowę szkoły podstawowej na osiedlu Podolszyce Południe. Stopniowej poprawie warunków nauczania sprzyjały remonty kapitalne obiektów oświatowych. W roku 1987 rozpoczęto remonty budynków:

- szkół podstawowych nr: 1,3,4,6,17;
- państwowych przedszkoli: 10,16;
- szkół ponadpodstawowych: ZSZ nr 1, Technikum Samochodowe, Państwowe Pogotowie Opiekuńcze, ZSZ nr 2;
- pływalni przy Liceum Ogólnokształcącym im. Wł. Jagiełły.

Ponadto w ramach środków przeznaczonych na rewaloryzację Starego Miasta zrealizowano remonty budynków:

- stołówki LO im. St. Małachowskiego,
- LO im. St. Małachowskiego,
- Domu Broniewskiego (siedziba ZNP).

W roku 1988 i w latach następnych koniecznym stało się przeprowadzenie remontów:

- Internatu przy LO im. St. Małachowskiego przy ul. Kościuszki 20;
- frontowego budynku POSzW, ul. Nowotki;
- włączenie szkół podstawowych nr 8 i 11 do miejskiej sieci ciepłej;
- wymiana stolarki okiennej w szkołach: 1, 14, 17 i przedszkolu nr 9;
- remont instalacji sanitarnych i centralnego ogrzewania w szkołach podstawowych: 1, 4, 16, 17, 18 i w przedszkolach: 3, 4, 9, 11, 34.

Warunkiem realizacji planów remontu i modernizacji obiektów oświatowych było przydzielenie we właściwym czasie i w odpowiedniej ilości środków.

W nauczaniu początkowym i wychowaniu przedszkolnym potrzeby płockiej oświaty miało zaspokoić Studium Nauczycielskie, które wychodząc naprzeciw płockiej oświacie rozpoczęło kształcenie nauczycieli na kierunkach: wychowanie fizyczne, plastyka, muzyka. W szkolnictwie ponadpodstawowym starano się pozyskiwać absolwentów szkół wyższych pedagogicznych.

Troską władz oświatowych było doksztalcanie i doskonalenie pracującej już kadry pedagogicznej. Do 1990 roku zaplanowano szeroki wachlarz różnego rodzaju form doksztalcania i doskonalenia, które miało być prowadzone przy współpracy Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Warszawskiego oraz ODN w Płocku. Nauczyciele ambitni mieli możliwość zdobywania stopnia specjalizacji zawodowej.

Ważne znaczenie w zapewnieniu dzieciom i młodzieży niezbędnych warunków: bezpieczeństwa i zdrowia, posiłku, racjonalnego wypoczynku, możliwości rozwijania własnych zainteresowań, opieki całkowitej i częściowej oraz pomocy materialnej, miała działalność opiekuńczo-wychowawcza.

W zakresie działalności pozalekcyjnej rozwijającej zamiłowania uczniów prowadzone były koła zainteresowań, konkursy, olimpiady, które pozwalały skonfrontować uczniom swoje osiągnięcia.

Szeroko rozwinięta była współpraca z Teatrem Płockim i kinem. Odbywały się liczne spotkania z pisarzami i aktorami. Organizatorami czasu wolnego dzieci i młodzieży poza szkołą był Ogródek Jordanowski, Młodzieżowy Dom Kultury oraz Zespół Pieśni i Tańca „Dzieci Płocka”. Kolejny kierunek działalności opiekuńczej to udzielanie pomocy materialnej dzieciom z rodzin alkoholików, źle sytuowanych oraz wychowujących się w rodzinach zastępczych.

W celu zwiększenia zadań opiekuńczych nad dziećmi i młodzieżą na lata 1987-1990 zaplanowano m.in.: poprawić przy współudziale z wydziałami zdrowia stan opieki zdrowotnej młodzieży, wprowadzić do roku 1990 gimnastykę korekcyjną do wszystkich szkół podstawowych.

W roku szkolnym 1987/1988 w Płocku funkcjonowało 16 placówek oświatowo-wychowawczych prowadzących kształcenie ogólnokształcące i zawodowe dla młodzieży po szkole podstawowej.

Licea ogólnokształcące prowadziły naukę w systemie klas sprofilowanych. Najlepszą bazę lokalową posiadało LO im. St. Małachowskiego. W godzinach popołudniowych odbywały się tam zajęcia 16 oddziałów Liceum dla Pracujących.

Szkolnictwo zawodowe w Płocku prowadziły szkoły przysposabiające do zawodu, zasadnicze szkoły zawodowe, licea zawodowe, technika i szkoły równorzędne na podbudowie szkoły podstawowej oraz zasadniczej szkoły zawodowej, policealne studium zawodowe, studium nauczycielskie. W szkołach zawodowych Płocka młodzież odbywała kształcenie w 36 zawodach, 2 kierunkach i 21 specjalizacjach (mechanicznych, elektrycznych, budowlanych, włókienniczych, nauczycielskich, ekonomicznych, medycznych, samochodowych, chemicznych i rolniczych).

W roku szkolnym 1987/1988 na terenie Płocka nastąpił dalszy rozwój szkolnictwa dla pracujących. W 67 oddziałach kształciło się 1.886 słuchaczy. W zakresie oświaty dorosłych w formach pozaszkolnych działalność kursową prowadziło 14 organizacji, stowarzyszeń i instytucji społecznych, tj. Zakład Doskonalenia Zawodowego, Liga Obrony Kraju, Wojewódzki Uniwersytet Robotniczy ZSMP, Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Pol-

skiej, Liga Kobiet Polskich, Naczelna Organizacja Techniczna, Polski Związek Motorowy, Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, Stowarzyszenie Księgowych, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Stowarzyszenie Stenografów i Maszynistek, RSW „Prasa- Książka-Ruch”, Polski Związek Esperantystów, Krajowa Spółdzielnia Pracy.

Na terenie miasta Płocka funkcjonowały 4 placówki kształcenia specjalnego:

- Państwowy Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, ul. Stary Rynek,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, ul. Lasockiego,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, ul. Gagarina,
- Szkoła Podstawowa nr 19 przy Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym.

Ponadto w Przedszkolu nr 33 istniał Oddział przedszkolny-specjalny.

W internatach Płockich Ośrodków Szkolno-Wychowawczych przebywało 158 wychowanków.

Podstawowy, bezpośredni nadzór pedagogiczny w placówkach oświatowo-wychowawczych był sprawowany przez dyrektorów. Organem bezpośrednio nadzorującym przedszkola i szkoły podstawowe na terenie miasta był Inspektor Oświaty i Wychowania. Szkolnictwo ponadpodstawowe i placówki kształcenia specjalnego podlegały Kuratorium Oświaty i Wychowania w Płocku³⁵.

PRZYPISY

¹ K. Piłat, *Zamierzenia i rzeczywistość. Pierwsza kadencja po reaktywowaniu ZNP (1983-1986)*, „Kalendarz Nauczycielski” 1987, s. 30.

² K. Wojciechowski, *Suplement (ostatnie lata 1982-1985), Związek Nauczycielstwa Polskiego - zarys dziejów 1905-1985*, Warszawa 1986, s. 617.

³ K. Piłat, *Zamierzenia ...*, dz. cyt., s. 30-31.

⁴ K. Wojciechowski, dz. cyt., s. 620.

⁵ Archiwum Zarządu Oddziału Miejskiego w Płocku, *Kronika Oddziału ZNP w Płocku w latach 1982-1991*, s. 3-10.

⁶ K. Wojciechowski, dz. cyt., s. 620-621.

⁷ Archiwum Zarządu Oddziału Miejskiego w Płocku, *Kronika Oddziału ZNP w Płocku w latach 1982-1991*, s. 13.

⁸ K. Wojciechowski, dz. cyt., s. 622-623.

⁹ K. Piłat, dz. cyt., s. 31-33.

¹⁰ Tamże, s. 33.

¹¹ Tamże, s. 33

¹² Tamże, s. 34.

¹³ Tamże, s. 34.

¹⁴ K. Wojciechowski, dz. cyt., s. 627.

¹⁵ K. Piłat, dz. cyt., s. 36.

¹⁶ Archiwum Zarządu Oddziału Miejskiego w Płocku, *Kronika ...*, dz. cyt., s. 33,69.

¹⁷ K. Piłat, dz. cyt., s. 36.

¹⁸ Tamże, s. 36.

¹⁹ Archiwum Zarządu Oddziału Miejskiego w Płocku, *Kronika ...*, dz. cyt., s. 44.

²⁰ K. Piłat, dz. cyt., s. 37.

²¹ Archiwum Zarządu Oddziału Miejskiego w Płocku, *Kronika ...*, dz. cyt., s. 36,42.

²² Związek Nauczycielstwa Polskiego Zarząd Główny, *Sprawozdanie Związku Nauczycielstwa Polskiego 1986-1990*,

Warszawa 1990, s. 1, 2, 3, 5, 6.

²³ Tamże, s. 8, 9, 11, 12, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 28.

²⁴ Archiwum Zarządu Oddziału ZNP w Płocku, *Księga protokołów 1983-1987*, s. 144

²⁵ Związek Nauczycielstwa Polskiego Zarząd Główny, *Sprawozdanie...*, dz. cyt., s. 29-30.

²⁶ Tamże, s. 31.

²⁷ Archiwum Zarządu Oddziału ZNP w Płocku, Urząd Miejski w Płocku Wydział Oświaty i Wychowania w Płocku, *Stan i kierunki rozwoju oświaty w mieście Płocku w latach 1987-1990*, Płock 1987.

²⁸ Archiwum Zarządu Oddziału ZNP w Płocku, *Kronika ...*, s. 65, 88-96.

²⁹ Związek Nauczycielstwa Polskiego Zarząd Główny, *Sprawozdanie...*, dz. cyt., s. 34-36.

³⁰ Archiwum Zarządu Oddziału ZNP w Płocku, *Kronika ...*, dz. cyt., s. 46,48

³¹ Związek Nauczycielstwa Polskiego Zarząd Główny, *Sprawozdanie...*, dz. cyt., s. 37.

³² Archiwum Zarządu Oddziału ZNP w Płocku, *Kronika...*, s. 47, 85-87, 111-113, 119, 132, 133, 138, 140, 150.

³³ Tamże, s. 136.

³⁴ Archiwum Oddziału Zarządu Miejskiego w Płocku, Urząd Miejski w Płocku Wydział Oświaty i Wychowania, *Ocena realizacji Uchwały nr XXVII/100/82 Miejskiej Rady Narodowej w Płocku z dnia 30.09.1982 r. w sprawie rozwoju oświaty w zakresie bazy materialnej do roku 1985*, s. 1, 4-6.

³⁵ Archiwum Zarządu Oddziału ZNP w Płocku, Urząd Miejski w Płocku Wydział Oświaty i Wychowania, *Stan i kierunki rozwoju oświaty w mieście Płocku w latach 1987-1990*, Płock 1987.